

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82483,Hirszfeld-Hanna.html>
21.05.2024, 00:49

Hirszfeld Hanna

HIRSZFELD Hanna (17.VII.1884, Wilczkowice, pow. warszawski – 20. II.1964, Wrocław)

Przyszła na świat w majątku Wilczkowice w powiecie warszawskim jako Hanna Kasman. Jej rodzicami byli Saul i Sara z domu Gesundheit. Jej ojciec wcześniej ją osierocił, a Sara wyszła ponownie za mąż za bogatego kupca z Odessy Chaima Bellina. Hanna miała przyrodnią siostrę Bellę oraz brata Szymona. Szymon Bellin został później zawodowym muzykiem.

Rodzina przeprowadziła się do Łodzi i zamieszkała przy ul. Piotrkowskiej. Tu Hanna uczęszczała do gimnazjum. W 1900 roku, mając tylko 16 lat, złożyła pomyślnie egzamin dojrzałości. Od wczesnej młodości Hanna wykazywała się dużymi zdolnościami językowymi. Posługiwała się biegle polskim, rosyjskim, francuskim, niemieckim i angielskim. Znała również włoski oraz serbski. Interesując się żywo naukami przyrodniczymi, zdecydowała o podjęciu studiów lekarskich.

Medycynę studiowała we Francji, wpraw na uniwersytecie w Montpellier, następnie w Paryżu. Później kontynuowała naukę na Uniwersytecie Fryderyka Wilhelma w Berlinie. W 1905 roku wyszła za mąż za Ludwika Hirszfelda biorąc z nim ślub cywilny. W 1908 roku otrzymała dyplom doktora medycyny i chirurgii na podstawie rozprawy traktującej o morfologii porównawczej krwinek białych (*Beitrag zur vergleichenden Morphologie der Versenderungen der weissen Blutkörperchen*).

Uzyskała wówczas prywatny (niepłatny) etat asystencki w uniwersyteckiej klinice neurologicznej w Heidelbergu, a następnie znalazła zatrudnienie w klinice pediatrycznej kierowanej przez Emila Feera, autora wręcz klasycznego

podręcznika chorób dziecięcych *Lehrbuch für Kinderheilkunde*. W 1911 roku Hanna wraz z mężem opuściła Niemcy i przeniosła się do Zurychu. Tu od 1912 do 1915 roku pracowała jako asystent klinice pediatrycznej, ponownie pod kierunkiem Feera. Latem 1914 roku Hanna Hirszfild podjęła się organizacji kursów dla pielęgniarek.

Wiosną 1915 roku Ludwik udał się do ogarniętej wojną do Serbii. Hanna początkowo pozostała w Szwajcarii, lecz niebawem dołączyła do męża w Valjevo, podejmując pracę w szpitalu polowym. Tu wraz z mężem musiała zmierzyć się z epidemią tyfusu. Po zajęciu Serbii przez wojska Austro-Węgierskie Hirszfildowie zostali ewakuowani, wpierw do Albanii, a dalej na wyspę Korfu i do Włoch. W Neapolu Hirszfildowa na podstawie opublikowanej w 1916 roku rozprawy *Przerostowe zwężenie odźwiernika i pierwsza operacja Rammsteada (La stenosi spastica ipetrofica congenita del piloro e l'operazione di Rammstedt)* uzyskała drugi już stopień doktorski, tym razem w zakresie chirurgii. Niebawem ponownie znaleźli się w Szwajcarii, lecz ponownie ją opuścili, gdy otrzymali oficjalne zaproszenie od rządu serbskiego na uchodźstwie. Znaleźli się w rejonie greckich Salonik zakładając i organizując w trudnych warunkach laboratorium bakteriologiczno-serologiczne przy szpitalu dla zakaźnie chorych w miejscowości Sedes. Mając okazję badania żołnierzy pochodzących z różnych narodowości i wywodzących się z różnych grup etnicznych przeprowadzili pionierskie w skali światowej prace nad charakterystyką rozkładu procentowego grup krwi w ludzkich populacjach. Wyniki zaprezentowane w artykule *Serological differences between the blood of different races* opublikowane w 1919 roku na łamach czasopisma „Lancet” można uznać za istotny początek seroantropologii.

Jesienią 1919 roku Hirszfildowie powrócili do niepodległej Polski. W październiku Hanna przyjęła chrzest, a Hirszfildowie wzięli ślub kościelny. Zamieszkali w Alejach Jerozolimskich. Później, w latach 1930-tych przeprowadzili się do willi przy ul. Obrońców na Saskiej Kępie. Ich dom zostanie zniszczony w czasie wojny.

Na początku pobytu w Warszawie Hanna pracowała jako

lekarz szkolny, a następnie znalazła zatrudnienie w ambulatorium Warszawskiej Kasy Chorych. W sierpniu 1920 roku urodziła się córka, której nadano imię Maria.

Od 1921 roku Hanna pracowała jako wolontariusz, później na niepełnym, lecz także niepłatnym etacie asystenta w Uniwersyteckiej Klinice Dziecięcej przy ul. Litewskiej 16. Od 1932 roku pełniła obowiązki ordynatora w tejże klinice.

Konsekwentnie odmawiała przyjmowania wynagrodzenia za swoją pracę. Dochody czerpała wyłącznie z prywatnej praktyki pediatrycznej, gdzie przyjmowała pacjentów w ramach podpisanej z Ubezpieczalnią Społeczną umowy.

Prócz bieżącej posługi lekarskiej Hanna była czynnie zaangażowana w sprawy środowiska pediatrycznego. Od 1935 roku stała na czele oddziału warszawskiego Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego.

Wybuch II wojny światowej zastał Hirszfeldów w Warszawie. W trakcie kampanii wrześniowej Hanna organizowała prowizoryczny szpital na Saskiej Kępie. Początkowo Hirszfeldowie mieszkali po aryjskiej stronie, prowadząc dalej badania a także niosąc pomoc chorym. W lutym 1941 roku byli zmuszeni przenieść się do getta. Zamieszkali na ul. Grzybowskiej, później przenieśli się do plebanii kościoła Wszystkich Świętych przy pl. Grzybowskiem. Hanna starała się prowadzić prywatną praktykę, a jednocześnie powierzono jej ordynaturę oddziału niemowlęcego będącego filią szpitala Bersohnów i Baumanów na Lesznie. Znalazła się wówczas w zespole żydowskich lekarzy badających i dokumentujących następstwa choroby głodowej.

W lipcu 1942 roku dzięki pomocy Rady Pomocy Żydom »Żegoty« rodzinie udało się wydostać z getta i zamieszkać po aryjskiej stronie. Wpierw zostali skierowani do kryjówki na Żoliborzu. Później rodzina Hirszfeldów opuściła Warszawę, szukając schronienia m. in. w Wesołej, Szczytnikach, Nowym Korczynie i Kamiennej. W styczniu 1943 roku zmarła ich córka Maria, która chorowała na depresję i postępującą anoreksję. Ludwik i Hanna przetrwali niemiecką okupację i w październiku 1944 roku znaleźli się w Lublinie.

Hanna Hirszfild objęła stanowisko ordynatora Szpitala Dziecięcego w Lublinie, a za razem kierownika utworzonej wówczas kliniki. Jednocześnie podjęła starania o habilitację. 8 grudnia 1944 roku na podstawie przedwojennej monografii *Zagadnienia konstytucyjne w chorobach zakaźnych wieku dziecięcego* (1937) nadano Hannie Hirszfild stopień naukowy doktora habilitowanego wraz z *veniam legendi*. Zatwierdzenie habilitacji miało miejsce 13 stycznia 1945 roku, a już 1 lipca 1945 roku nadano Hirszfildowej tytuł profesora nadzwyczajnego. Uzwyczajnienie profesury nastąpiło w 1950 roku.

Już latem 1945 roku Hirszfildowie zostali zaproszeni do Wrocławia, gdzie tworzono polski uniwersytet. W październiku 1945 roku Hanna objęła kierownictwo nad katedrą pediatrii i została mianowana dyrektorem kliniki pediatrycznej, którą organizowała w ramach Szpitala Miejskiego. W 1947 roku przy klinice, dzięki wsparciu Szwajcarów, otwarto żłobek, a od maja tego roku Hirszfildowa opuszczonym Szpitalu Maltańskim zorganizowała szkołę pielęgniarską pod auspicjami PCK. W 1977 roku szkoła przyjęła imię swojej twórczyni. W 1962 roku przeszła na emeryturę. Zmarła 20 lutego 1964 roku i została pochowana razem z mężem na wrocławskim cmentarzu św. Wawrzyńca przy ul. Odonu Bujwida.

W jej dorobku naukowym znalazły się prace z zakresu hematologii wieku dziecięcego mechanizmu i następstw konfliktu serologicznego, symptomatyki schorzeń reumatoidalnych, zaburzeń czynności układu wegetatywnego oraz diagnostyki i klasyfikacji wad wrodzonych. Dużą wartość przyniosły jej badania nad charakterystyką przebiegu choroby głodowej. Do stałego obszaru jej zainteresowań naukowych należała alergologia dziecięca. Jedną z fundamentalnych prac o pochodzeniu grup krwi, była ta ogłoszona wspólnie przez Hannę i Ludwika Hirszfildów.

W okresie międzywojennym opublikowała szereg prac z zakresu chorób zakaźnych dzieci, w tym szczególnie błonicy i płonicy. Opracowała i badała oryginalną metodę leczenia krztuśca przy pomocy eteru (*Leczenie krztuśca eterem*,

1922). Wspólnie z mężem była autorką rozdziału *Prawa szerzenia się chorób zakaźnych wieku dziecięcego* opublikowanego w podręczniku pediatrii pod redakcją Wacława Jasińskiego *Choroby dzieci* (1936). Wspierała akcje szczepień ochronnych dzieci, pisząc m. in. krótki, popularnonaukowy poradnik *Co matka o surowicach i szczepionkach wiedzieć powinna?* (1936). Zajmowała się również problematyką właściwego odżywiania niemowląt i dzieci.

W okresie powojennym prace Hirszfeldowej dotyczyły m. in. antybiotykoterapii ropnych zapaleń opon mózgowo-rdzeniowych, diagnostyki i terapii zapalenia opon mózgowych na tle gruźliczym, przebiegiem choroby gościcowej u dzieci oraz patologii w okresie życia płodowego i konfliktu serologicznego (*Konflikty serologiczne w życiu płodowym i pozapłodowym* [wspólnie z Ludwikiem Hirszfeldem], 1954) Prowadziła wspólnie z mężem badania nad charakterystyką choroby hemolitycznej u dzieci (*Choroba hemolityczna noworodków. Patologia ciąży w świetle immunologii*, 1956).

Była założycielką i pierwszą przewodniczącą wrocławskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego, Członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Pediatrycznego, Towarzystwa Pediatrycznego Paryskiego i Międzynarodowego Towarzystwa Hematologów. Otrzymała członkostwo honorowe Czechosłowackiego Towarzystwa Lekarskiego. Działała w Komisji Międzynarodowej Pomocy Dzieciom oraz nawiązała współpracę z Komitetem Ekspertów Światowej Organizacji Zdrowia (WHO).

1956 otrzymała nagrodę państwową II stopnia. W 1957 Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski.

Ryszard Witold Gryglewski

H. Brokman, *Prof. dr med. Hanna Hirszfeldowa*, "Pediatria Polska" 1958, t. 33, nr 1, 1-8.

M. Czerwiński, U. Glensk, „*Mikroskopów nie trzyma się w szafie*” - o dokonaniach Ludwika Hirszfelda, „Kosmos. Problemy Nauk Biologicznych” 2019, t. 68, nr 2, s. 145-156.

U. Glensk, *Hirszfellowie. Zrozumieć krew*, Universitas, Kraków 2018.

H. Hirszfellowa, A. Kelus, F. Milgrom (red.) *Ludwik Hirszfellow*, Wrocław 1956.

K. Wasielczyk, *Prof. Hanna Hirszfellowa – w służbie nauki i dzieci*, Spotkajmy się we Wrocławiu, 2015, nr 1, s. 4-5.

J. Załączny, *Hanna Hirszfellowa (1884-1964) lekarz, tytan pracy, współautorka dorobku męża*, [w:] J. Gmitruk, Z. Judycki, T. Skoczek (red.) *Z lancetem przez kontynenty*, Warszawa 2020, s. 245-250.

J. Załączny, *Hanna Hirszfellowa (1884-1964). Biografia lekarski, kobiety niezwyklej* [w:] tejsze, *Biografie godne pamięci*, red. Tadeusz Skoczek, Warszawa 2020, s. 113-124.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)